

Czeskie wybory regionalne: triumf Babiša rok przed wyborami parlamentarnymi

Krzysztof Dębiec

W wyborach do przedstawicielstw 13 regionów (krajów) Czech najlepszy wynik uzyskała główna partia opozycyjna – ANO byłego premiera Andreja Babiša. Wygrała w 10 regionach, zdobywając łącznie 35% głosów i 43% miejsc w sejmikach – odpowiednio o 13 i 17 p.p. więcej niż przed czterema laty. Premier Petr Fiala (prawicowa Obywatelska Partia Demokratyczna – ODS) uznał, że jego formacja „ani nie odniosła sukcesu, ani nie poniosła klęski”. Będzie wprowadziła nieznacznie więcej radnych niż dotąd (15,5% ogółu zamiast 14,5%), lecz pewność objęcia rządów tylko w regionie południowoczeskim, podczas gdy w poprzednim rozdaniu z jej szeregów pochodziło czterech hejtmanów (odpowiedników marszałków województw). Klęską zakończył się start najmniejszego ugrupowania koalicji rządzącej – Czeskiej Partii Piratów. Uzyskała tylko trzy mandaty (mniej niż 0,5% ogółu) zamiast 99 dotychczasowych (14,5%). Wybory regionalne nie odbywają się w Pradze. Frekwencja wyniosła 33% i była o 5 p.p. niższa niż w 2020 r.

Równolegle miała miejsce I tura wyborów częściowych do Senatu, w której wyłaniano trzecią część izby wyższej. Do rozstrzygnięć w I turze doszło w pięciu z 27 okręgów. Dwa mandaty zdobyli politycy ANO, jeden socjaldemokrata (z poparciem ANO) i dwa – kandydaci z obozu władzy. Pozostałe pojedynki zostaną rozstrzygnięte za tydzień w II turze.

Jednoznaczny sukces partii Babiša na rok przed wyborami do Izby Poselskiej potwierdza dominację tej formacji w sondażach i stanowi dla koalicji rządzącej ostatni moment na refleksję i korekty polityczne. Sprzyja to uaktywnianiu się w tych ugrupowaniach wewnętrznej opozycji.

Komentarz

- **Triumf ANO w wyborach regionalnych wpisuje się w dobre notowania tej formacji w badaniach ankietowych i podobne sukcesy w ostatnich elekcjach.** W czerwcu br. partia uzyskała najlepszy wynik w wyborach do Parlamentu Europejskiego (26%), a w 2022 r. w wyborach lokalnych zwiększyła liczbę radnych o 4%, uzyskując przy tym najwyższą liczbę mandatów w 12 z 13 miast wojewódzkich, a w siedmiu z nich mianowała nowych prezydentów. Ze względu na specyfikę wyborów senackich (okręgi jednomandatowe) ANO pozostaje w izbie wyższej siłą marginalną, jednak z pewnością wzmocni swoją pozycję: do dwóch zwycięzców z I tury mogą dołączyć kolejni politycy, z których 18 rywalizuje w II. W sondażach ugrupowanie Babiša notuje niezmiennie pierwszą pozycję, z dużą przewagą nad konkurencją (34% w czerwcu według ośrodka Kantar; 32,5% we

wrześniu w badaniu agencji Median).

- **ANO prowadziło kampanię, odwołując się do obietnic poprawy statusu materialnego mieszkańców, co zapewne będzie też przewodnim hasłem kampanii przed głównym starciem politycznym – zaplanowanymi na jesień 2025 r. wyborami do Izby Poselskiej.** Większość rządów centroprawicy, która pozostaje u władzy od grudnia 2021 r., to istotnie czas zmniejszania się siły nabywczej płac. Tak zwane realne wynagrodzenia stale spadały w ujęciu r/r od IV kwartału 2021 do ostatniego kwartału 2023 r. (I kwartał br. był pierwszym wzrostowym po dziewięciu spadkowych z rządu). Nakłada się na to realizowany przez rząd niepopularny pakiet konsolidacji budżetowej (zob. [Półmetek rządu Fiali: wzmacnianie bezpieczeństwa w cieniu problemów gospodarczych](#)). Stąd obietnice Babiša, że „odda to, co zabrał rząd Fiali”, zyskują szeroki oddźwięk w społeczeństwie.
- **W koalicji rządzącej wzmagają się głosy na rzecz zmian politycznych.** Wśród kandydatów ODS wielkim zwycięzcą wyborów regionalnych jest Martin Kuba – hejtman kraju południowoczeskiego, który krytycznie ocenia politykę centrali i zaznacza, że nie miała ona w jego sukcesie „najmniejszego udziału”. Wypomina kierownictwu „patrzenie przez różowe okulary”, a wynik wyborów – w przeciwieństwie do premiera z własnej partii – wprost nazywa porażką. Nie jest przy tym zwolennikiem utrwalania lansowanej przez Fialę tzw. koalicji Spolu (Razem) z liberalną TOP 09 i chadekami. We własnym regionie wyraźnie wygrał pod szyldem ODS, poprawiając wynik sprzed czterech lat aż o 30 p.p. Kuba, dawny minister przemysłu i handlu w rządzie Petra Nečasa, był do 2014 r. pierwszym wiceprzewodniczącym ugrupowania i został zmarginalizowany po objęciu przywództwa przez Fialę. Obecnie, wbrew głównej linii partyjnej, sygnalizuje, że ODS powinna być gotowa do koalicji z Babišem, który z kolei mówi o Kubie jako o polityku pokrewnym mu politycznie.
- **Rezultatem wyborów regionalnych mogą być zmiany w rządzie, w tym na stanowisku szefa dyplomacji.** Jest ono obsadzane przez partię Piratów, której całe kierownictwo podało się do dymisji. W formacji tej od 2021 r. toczy się dyskusja o sensie pozostawania w koalicji i niewykluczone, że przy aktualnych słabych notowaniach nowe szefostwo zdecyduje się na jej opuszczenie. Nie zagrazi to stabilności koalicji rządzącej, która zachowa większość w Izbie Poselskiej.